

**SYSTÉM PSYCHOSOCIÁLNÍ INTERVENČNÍ SLUŽBY
VE ZDRAVOTNICTVÍ**

ZPRÁVA

**ČINNOST SPIS
- MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST**

POVODNĚ

**Moravskoslezský a Olomoucký kraj
září 2024**

Tato zpráva přináší souhrnné informace a přehled zapojení Systému psychosociální intervenční služby do likvidace následků katastrofálních povodní, které zasáhly v polovině září 2024 rozsáhlá území v Olomouckém a Moravskoslezském kraji.

Systém psychosociální intervenční služby (SPIS) se v akutní fázi významně podílel na poskytování psychosociální podpory v postižených oblastech a využil přitom kapacity odborně připravených zdravotnických pracovníků – interventů, které v rámci celé České republiky sdružuje a také k zásahu při mimořádných situacích připravuje. SPIS pracoval v době povodní v plné součinnosti se složkami Integrovaného záchranného systému, ponejvíce na základě koordinace příslušného krajského psychologa HZS a v souladu se Souborem typových činností (STČ) IZS.

Do pomoci postiženým občanům, ale také zasahujícím dobrovolníkům, byli zapojeni především zdravotničtí intervenenti přírodním živlem zasažených krajů – Moravskoslezského a Olomouckého, v rámci mezi krajské spolupráce pak také v omezené míře intervenenti z Prahy. Aktivní podpora ze strany SPIS byla poskytována ve dvou základních rovinách:

14.09-24.09.2024 – první psychická pomoc osobám postiženým povodní v terénu

17.09-06.10.2024 – psychosociální podpora zasahujícím pracovníkům neziskových organizací

1. První psychická pomoc osobám postiženým povodní v terénu

První psychická pomoc byla v rámci činnosti pracovníků SPIS nejen přímo poskytována, ale v jedné ze zasažených oblastí také koordinována.

1.1. Koordinační činnost

Na základě rozhodnutí a pověření psycholožky HZS MSK, která během MU zodpovídala dle STČ za organizování psychosociální pomoci v zasažených oblastech, se koordinování této části řešení MU v sektoru Opavska ujal odborný garant SPIS a psycholog ZZS MSK, PhDr. Lukáš Humpl. Při své činnosti aktivně spolupracoval s koordinátory sektorů Krnovsko a Ostravsko. Koordinaci zajišťoval po celou dobu trvání akutní fáze MU, tedy ve dnech 14.-24.9.2024. Následně byla oblast předána stran poskytování psychosociální podpory do gesce místní samosprávy a neziskových organizací, tedy mimo organizaci složkami IZS.

Do náplně práce při koordinování svěřeného území patřilo seznámení se zasaženým územím, osobní monitorace obcí a města Opavy, zasažených částí, ulic a míst, získávání informací o vzniku a místech provozu evakuačních center, i monitoring psychosociálních potřeb v nich. Stejně tak probíhalo navázání kontaktu se Statutárním městem Opava a se styčnými osobami v zasažených obcích. Stanoveny byly zasažené části obcí a města Opavy pro následnou práci v rámci psychosociální podpory.

Poté byl zahájen monitoring potřeb ze západní strany sektoru a postupně do terénu denně vysílány dvou až troj členné týmy pracovníků povoláných a spolupracujících organizací. Tyto byly každý den konkrétně instruovány aktuálními pokyny a dostaly přidělen konkrétní úsek k pokrytí psychosociální podporou. Během práce byly týmy v telefonickém spojení s koordinátorem a flexibilně byly společně řešeny okamžité potřeby v lokalitě, stejně jako vysílání zdravotnických interventů k případům těžkých akutních stresových reakcí.

Dále bylo v evakuačním centru na ulici Vrchní Opava zřízeno stálé stanoviště psychosociální pomoci s pracovníkem Krizového centra Ostrava. Na konci akutní fáze byly předány informace o proběhlé činnosti týmu a ukončení působení složek IZS na schůzce s pracovníky Magistrátu města Opavy.

1.2. První psychická pomoc v terénu

Činnost zdravotnických interventů v rámci poskytování první psychické pomoci v terénu, probíhala souběžně v obou zasažených krajích – Moravskoslezském a Olomouckém.

1.2.1. Práce v terénu – Moravskoslezský kraj

Na zajišťování přímé psychické podpory zasaženým občanům se symptomy akutní stresové reakce, se podíleli interventi Krajského zdravotnického intervenčního týmu. Koordinována byla psychologem a odborným garantem SPIS. Její poskytování započalo již v neděli 15.9. Interventka ZZS pracovala s osmi osobami, které byly vrtulníky evakuovány z ohrožených míst a následně vysazeny v prostoru krnovského letiště. Následoval monitoring potřeb a poskytování intervencí u osob v opavských evakuačních centrech.

Od 17.9. pak probíhala práce v zaplavených místech. Zdravotničtí interventi se ponejvíce pohybovali v rámci Opavska, kdy byli koordinátorem přivolávání k psychicky reagujícím obyvatelům postižených obcí nebo městských částí. Na vyžádání okolních úseků však zasahovali také na Krnovsku a Ostravsku. V krnovském regionu pracovala opakovaně dvojice interventů v rámci celodenních výjezdů do nejvíce zasažených obcí a míst. V Ostravě šlo převážně o vytipované psychicky zasažené v náhradních bytech a ubytováních, či postižených, ale obyvatelných domech.

V rámci činnosti krajského intervenčního týmu byly v prvním týdnu po povodních posíleny denní směny, a to pro předpokládaný nárůst potřeby psychosociální podpory. Tento krok se ukázal jako plně odůvodněný, neboť v nejvíce zátěžových dnech zdravotničtí interventi souběžně zasahovali někdy i na čtyřech různých místech Moravskoslezského kraje současně. Problémová dostupnost některých adres, stejně jako velmi komplikovaná silniční doprava, navíc značně prodlužovaly celkové časy, potřebné na odvedení dané intervence.

Kromě zdravotnických interventů, připravených v rámci pohotovostní služby, proto byli dle aktuální potřeby k provedené jednotlivých intervencí vysíláni i právě volní členové týmu, nacházející se poblíž místa zásahu. Cílem bylo uchovat funkčnost intervenční služby také pro nezasažené části kraje a k dispozici pro ně zůstávali především interventi v oblasti Frýdecko-Místecka.

Do poskytování první psychické pomoci při povodních se v Moravskoslezském kraji zapojilo 13 zdravotnických interventů SPIS, kteří poskytli intervencí celkem 146 osobám.

1.2.2. Práce v terénu – Olomoucký kraj

V zasaženém regionu pracovalo celkem 9 zdravotnických interventů SPIS, z toho šest pracovníků FN Olomouc, kteří byli povoláni krajským psychologem HZS. Dále v oblasti zasahovala interventka ZZS OK a dvě interventky ZZS HMP. Terénní práci se věnovali ve spolupráci s týmy dalších povolaných organizací od 17.9., a to postupně v obcích na Litovelsku, Šumpersku a Jesenicku. Dne 23.9. bylo působení interventů na zasaženém území ukončeno.

Zdravotničtí interventi SPIS provedli na území Olomouckého kraje v prvních dnech po ničivých povodních 78 intervencí a ošetřili při nich celkem 115 osob.

2. Psychická podpora zasahujícím

Dne 16.9. byl SPIS požádán o zajištění a provedení série podpůrných začistiřovacích setkání s dobrovolníky ČČK v Ostravě a ve dvou případech následně také v Opavě. Proto od dalšího večera až do 6.10., probíhaly každodenní skupinové demobilizace a opakovaně také individuální podpory osob, které poskytovaly nejrůznější typy pomoci v zaplavených oblastech Krnovska, Opavska a Ostravska. Specifickými pak byly podpůrné intervence se členy štábu ČČK, organizujícího rozsáhlou činnost svých dobrovolníků.

Intervence plně zajistil Krajský zdravotnický intervenční tým SPIS Moravskoslezského kraje. Poskytování podpory v tomto nastavení se ukázalo jako velmi dobře přijímané ze strany cílové skupiny a rovněž vnímané jako potřebné samotnými poskytovateli. Svou roli v tom nepochybně sehrála pocíťovaná blízkost mezi profesními zdravotníky a dobrovolnými zdravotníky ČČK. V průběhu tří týdnů bylo zdravotnickými interventy odvedeno 21 skupinových ošetření pracovníků ČČK a to s 391 účastníky. Ošetřeno bylo rovněž 7 dobrovolníků stejné organizace při individuálních intervencích.

SPIS byl ze strany psycholožky HZS MSK také požádán o zajištění online podpory pro zasahující dobrovolníky – kromě ČČK také pro členy dalších zúčastněných organizací. V šesti nabídnutých termínech se webinářů zúčastnilo 10 osob.

3. Přehled činnosti interventů SPIS při povodních

V rámci povodní se do poskytování pomoci zapojilo **celkem 33 pracovníků SPIS.**

- **Zapojeno zdravotnických interventů SPIS** **31 osob**
- **Zapojeno psychologů SPIS** **2 osoby**
- **Poskytnutí první psychické pomoci** **668 osob**
 - Z toho
 - Terén - zasažení povodněmi 261 osob
 - ČČK - pomáhající dobrovolníci 397 osob
 - Online - pomáhající dalších organizací 10 osob

4. Přehled - Hodinová práce, ujeté kilometry

Interventi a psychologové SPIS v souvislosti s poskytováním první psychické pomoci

- **Odpracovali** **671 hodin**
 - Z toho
 - Moravskoslezský kraj 389 hodin
 - Olomoucký kraj 154 hodin
 - Koordinační činnost 128 hodin
- **Vozidly ujeli** **3648 km**

Supervizorka a intervizoři SPIS začistiřovali psychiku interventů

- **Zapojeno** **8 osob**
- **Odpracovali** **35 hodin**

Vynaložené náklady týmů, cca 275 000,- Kč jdou na vrub
Moravskoslezský kraj Krajský intervenční tým (ZZS MSK)
Olomoucký kraj Nákladové středisko SPIS FN Olomouc
Intervizní činnost NCO NZO v rámci pozice Intervizor SPIS

Závěr

Povodně se staly další mimořádnou událostí, při které byl v masivní míře využit potenciál Systému psychosociální intervenční služby a dovednosti jeho členů. Zatímco situace pandemie byla převážně zdravotnickou krizí, aktivní střelci v několika případech gescí policie, při povodních dominovala role hasičů. Ve všech situacích však SPIS prokázal připravenost zasáhnout a zároveň plně spolupracovat se složkami IZS. Funkčnost a flexibilita podpůrného systému, který je v resortu zdravotnictví budován, byly znovu ověřeny v reálných podmínkách.

Praktické zapojení zdravotnických interventů při povodních prokázalo nejen připravenost těch, kteří jsou primárně pracovníky ZZS, ale také schopnosti plnohodnotného zapojení zdravotnických interventů z nemocnic do terénní práce. Povolání pomoci byli jak členové krajského intervenčního týmu MSK, kde se nemocniční interventi bezproblémově zapojují při zásazích v terénu již dva roky, ale rovněž zdravotnické interventky FN Olomouc, které rovněž ukázaly svou odbornou zdatnost mimo zdravotnické zařízení.

Podobně jako u předchozích MU se ukázala nezbytnost úzké provázanosti SPIS mezi přednemocniční a nemocniční částí systému a potřeba dobře nastavené spolupráce se složkami IZS. Je proto nutno nadále jasně podporovat a udržovat jednotnou podobu SPIS, která umožní efektivně zvládnout pokrytí základních potřeb sekundárně psychicky zasažených osob i při událostech velkého rozsahu.

Událost povodní jasně ukázala (například u vodou odříznutých nemocnic) nezbytnost další systematické implementace ve směru peer a intervenční podpory, i rozvoj týmů SPIS, v jednotlivých zdravotnických zařízeních napříč ČR.

Zkušenost opět připomíná naléhavou potřebu dořešit nastavení podmínek fungování psychosociální podpory v rámci systému v resortu zdravotnictví při událostech velkého rozsahu. Jde především o způsob aktivace registrovaných členů SPIS při MU – kdo je oprávněn vydat pokyn k aktivaci, kdo nese odpovědnost za aktivovaného člena SPIS, jak řešit povolání člena SPIS k jinému poskytovateli zdravotních služeb (např. do jiného kraje). Schází jednotná pravidla pro hrazení nákladů vynaložených na členy SPIS, zapojené při MU. Přetrvávajícím problémem se jeví rovněž trvající absence Listu nemocnic v Souboru typových činností IZS, konkrétně Typové činnosti č. 12.

Interventi Systému psychosociální intervenční služby poskytli v průběhu akutní fáze povodňové situace psychickou pomoc 668 osobám.

V Ostravě dne 15. října 2024

PhDr. Lukáš Humpal
garant SPIS ČR